



**THE AIRE CENTRE**  
Advice on Individual Rights in Europe



**REGIONAL  
ANTI-CORRUPTION  
INITIATIVE**

# Казус

Северна Македонија

- Конфискација на средства и облаги  
от престапна дейност -

Контрабандата на тютюневи продукти и избягването на данъчно облагане достигат сериозни размери през последното десетилетие на XX век и в първите години на XXI век, като македонските власти полагат усилия да се справят с предизвикателствата по предотвратяване и санкциониране на тези престъпления. По-долу накратко е описано успешното провеждане на т.нар. дело „Пепел“.

След успешното разкриване на „тютюневата мафия“ в гр. Куманово в Северна Македония, която нанася значителни вреди на държавния бюджет<sup>1</sup>, и въз основа на констатациите на наказателното разследване, което сочи, че вероятно са извършени поредица престъпления, през 2009 г. Първоинстанционната прокуратура за организирана престъпност и корупция в Скопие внася обвинителен акт срещу 33 лица пред Районен съд Скопие 1 – Скопие (първоинстанционния съд) с обвинения за „престъпни връзки“ (чл. 394(1) от Наказателния кодекс (НК)), „злоупотреба със служебно положение“ (чл. 353(4) НК), „неправомерна търговия с [...] тютюневи продукти“ (чл. 60 от Закона за акцизите) и/или „[...] неправомерна употреба на чужда фирма“ (чл. 285(1) НК)<sup>2</sup>, като иска конфискация на средства и облаги от тези престъпни дейности.

През 2010 г. първоинстанционният съд произнася решение<sup>3</sup>, с което намира, че в средата на 2006 г. първият подсъдим Б., след като придобива 59,95% от акциите на Тютюневото дружество в Куманово (ТДК), назначава своите протежета Н.С. и Р.Р. в управленските структури на дружеството и заедно с тях създава престъпна група с още 20 подсъдими с цел извършване на престъпленията „неправомерна търговия“ и „неправомерно ползване на търговска марка“ на друга фирма чрез производството на нискокачествени цигари без производствени лицензи. Съдът установява, че не е плащан данък за цигари (акциз) до октомври 2008 г. в денари, равностойни на 6,57 млн. евро (EUR), и че Б.С. подстрекава Н.Н. и М.Дж. да злоупотребят със служебното си положение в ТДК, като наредят плащане на 1,05 млн. щ.д. и 5,18 млн. евро на чуждестранното дружество „Ш.к.“ от К. по фактури, издадени във връзка с фиктивен договор за покупка с дружеството, въпреки че „Ш.к.“ не се занимава с тютюнопроизводство. Б.С. е осъден на пет години лишаване от свобода и глоба в размер на 25 200 евро, а санкциите на другите подсъдими са по-малки.

Съгласно общата разпоредба на чл. 100-а („Условия за конфискуване на средства“), която предвижда, че никой не може да задържи или придобива обекти, получени в резултат на престъпление или които са предвидени за или използвани за престъпление (средства), и конкретните разпоредби на чл. 285 и чл. 394 от

<sup>1</sup> Министерство на вътрешните работи, *Положение и резултати от разкриването на случаи на корупционна злоупотреба със служебно положение 2007-2009 г.*, 09.12.2009 (<http://arhiva.mvr.gov.mk/ShowAnnouncements.aspx?ItemID=8011&mid=1094&tabId=201&tabIndex=0>). В информацията на Министерството се посочват 47 заподозрени извършители и се твърди, че общите вреди възлизат на 55,3 млн. евро. На различни места властите откриват повече от 20 тона незаконно произведени цигари (вж. статия на Максфакс, *infra*).

<sup>2</sup> Първият подсъдим Б.С. е обвинен (съгласно обвинителен акт № 119/08 от 16 януари 2009 г.) за горепосочените престъпления, а останалите 32 подсъдими са обвинени за някои от тях.

<sup>3</sup> Районен съд Скопие 1 (Наказателен съд) – Скопие, съдебно решение V КОК. № 3/09 от 25 март 2010 г., вече окончателно (на разположение на: <https://www.akademik.mk/wp-content/uploads/2011/10/Presuda-pdf.pdf>), с което повечето подсъдими са осъдени.

Наказателния кодекс относно отнемането на средствата на съответните престъпления, първоинстанционният съд разпорежда конфискуване на средства: 77 фотографски филма – негативи и 25 офсетови плаки с надписи на Marlboro, HB, MT, West, Ronson, Rodeo и други видове чуждестранни цигари; големи количества цигари, листове хартия за цигари и цигарени кутии; опаковки, картонени опаковки и контролни марки и маркировка за различни видове цигари със съответни надписи; машини за производство и опаковане на цигари; няколко превозни средства (и документи за тях), използвани за транспортиране на цигари; големи количества национална и чуждестранна валута; множество мобилни телефони, компютри и други технически средства и др.

Съгласно разпоредбата на ал. 1 от чл. 97 („Конфискация на имущество и облаги от престъпна дейност“) от Наказателния кодекс, която предвижда, че никой не може да задържи или придобива облаги от престъпна дейност, решението на първоинстанционния съд за конфискация на облаги от престъпна дейност (произнесено по чл. 97(2) НК) постановява:

- осъдените подсъдими следва да заплатят солидарно (спрямо индивидуалния си принос за извършване на престъпните деяния и придобиването от тяхна страна на имущество (облаги от престъпна дейност)) обща сума в денари, равностойна на 6,57 млн. евро (която е равна на размера на неплатения акциз за тютюневи стоки), а ако конфискацията на посочената сума е невъзможна – конфискация на движимо и недвижимо имущество на извършителите, както и друго имущество, активи, материални и нематериални права или друга собственост, които съответстват на придобитите облаги от престъпна дейност; и
- юридическото лице „Ш.к.“ следва да заплати 1,05 млн. щ.д. и 5,18 млн. евро (незаконно облагодетелстване чрез плащания по фиктивни фактури във връзка с несъществуващи продажби на тютюн на ТДК), а ако конфискацията на посочените суми е невъзможна – конфискация на движимо и недвижимо имущество на извършителите, както и друго имущество, активи, материални и нематериални права или друга собственост, които съответстват на придобитите облаги от престъпна дейност.

Първоинстанционното решение е потвърдено при обжалване.<sup>4</sup> Конфискацията не се разглежда в решението на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ),<sup>5</sup> който отхвърля иска за плащане на имуществени вреди в размер на 5,76 млн. евро, за които се твърди, че са настъпили в резултат на неспособността на Б.С. да предприеме действия, необходими за нормалното функциониране на ТДК, докато е бил задържан под стража, тъй като не е налице причинно-следствена връзка между установеното нарушение на правото на Б.С. на свобода и твърдените имуществени вреди.

<sup>4</sup> Макфакс, „Апелативният съд потвърждава присъдата на [Б.С.]“, 16 март 2011 г. (<https://makfax.com.mk/crna-hronika/249095/>).

<sup>5</sup> Решение на ЕСПЧ по делото *C[...] срещу [...] Република Македония*, № 8784/11, 7 юни 2018 г. (<https://hudoc.echr.coe.int/>), §§ 47 и 49.

Приключването на делата за „тютюневата мафия“ в края на първото десетилетие след 2000 г.<sup>6</sup> води до положителен ефект за намаляване на „сивия пазар“ на тютюневи продукти (4 пъти по-малък през 2010 г. спрямо 2006 г.<sup>7</sup>) и на избягването на данъчно облагане (през 2018 г. са събрани 2,5 пъти повече данъци в сравнение с 2010 г. по данни на Министерството на финансите), въпреки голямото избягване на данъчно облагане поради контрабандата на суров тютюн.<sup>8</sup> Успехът на Македония се потвърждава и от констатациите в скорошно регионално проучване относно незаконната търговия с цигари и други тютюневи продукти в Западните Балкани.<sup>9</sup>

	Хърватия	Словения	БиХ	Сърбия	Черна гора	Северна Македония	Косово*
Избягване на данъци поради контрабанда на тютюн, в млн. евро	59.22	8.55	129.07	64.72	23.28	6.24	15.69
Общо несъбрани данъци за тютюн, в % от БВП	0.2	0.1	0.9	0.2	0.6	0.1	0.2
Общо несъбрани данъци за тютюн, като дял от общото избягване на данъчно облагане, в %	6.6	1.9	11.6	3.4	8.0	1.0	7.4

<sup>6</sup> По данни на телевизията „Канал 5“, „Конфискация на имущество на извършители на организирана престъпност, свързана с тютюн“, 19 март 2013 г. (<https://kanal5.com.mk/articles/168603/konfiskacija-na-imot-na-storitelite-na-organiziran-kriminal-so-tutun>) На 19 март 2013 г. говорител на Правителството информира за конфискацията на 56% от акциите на Б.С. от ТДК, както и значителна сума пари (към онзи момент предстои конфискацията на няколко недвижими имота) и за конфискацията на имущество на: лица, участвали в „Яка табак“ Радовиш и причинили вреди на държавата в размер на 2,5 млн. евро от март 2001 г. до март 2007 г.; и лица, участвали в Тютюневото дружество на Прилеп и причинили вреди на държавата в размер на 7 млн. евро от 1.1.2005 г. до 31.3.2006 г.

<sup>7</sup> Министерство на финансите, „Македония се справя успешно с организираната контрабанда на цигари, сивият пазар намалява до 6%“ (<https://www.finance.gov.mk/mk/node/1814>), статия без дата, в която се дава информация, че намаляването на дела на сивия пазар от 25% (2006 г.) до 6% (2010 г.) е съпътствано от 80% увеличаване на приходите от законна търговия с тютюневи продукти.

<sup>8</sup> Теофил Блажевски, „Контрабандата на цигари – държавата и законният пазар губят милиони евро“, на платформата за борба с корупцията на CSO, 2019 (<http://antikorupcija.mk/uploads/documents/3/Istrazuvacka%20storija%20-%20Teofil%20Blazevski.pdf>).

<sup>9</sup> Проектът „Незаконна търговия с тютюневи продукти: Контрабандата на Балканския маршрут“ (финансиран от PMI IMPACT и изпълняван от Института за икономика със седалище в Загреб от юли 2017 г. до септември 2019 г.), чиято цел е събиране на сериозни доказателства за незаконната търговия с тютюн в Словения, Хърватия, Босна и Херцеговина, Сърбия, Черна гора, Северна Македония и Косово\*, води до публикуването на едноименно проучване (<https://www.eizg.hr/UserDocsImages/projekti/Balkansmugg/BalkanSmugg-Study.pdf>). По проекта е направена оценка на нагласите на пушачите и на практиките за закупуване на цигари на „сивия пазар“, като съответните данни са получени през 2018 г. чрез провеждане на проучване с 3 000 участници от всяка държава или общо 21 000 респонденти в региона.

Макар нивото на избягване на данъци заради контрабанда на тютюн в Северна Македония да е най-ниското в региона, успехът при справянето с конкретни престъпления чрез, освен друго, конфискация на средства и облаги на престъпна дейност тепърва трябва да бъде повторен при разглеждането на нашумели дела за организирана (най-вече „административна“) престъпност в различни области.<sup>10</sup>

---

<sup>10</sup> По т.нар. дело „Тръст“ е обезпечено движимо и недвижимо имущество на стойност приблизително 14,5 млн. евро по време на наказателното производство срещу няколко дружества и техните изпълнителни директори, които чрез злоупотреба с обществени поръчки са причинили вреди на държавния бюджет в размер на 17 млн. евро. Информация за последните усилия за конфискация на Агенцията за управление на отнето имущество може да бъде намерена в статията на Светлана Божиновска „Решенията за конфискация на имуществото на С.К. са готови“, телевизия „24 vesti“, 18 юли 2019 г. (<https://www.24.mk/details/izgotveni-reshenija-za-konfiskacija-na-imot-na-sead-kochan>).